

adscribendam sequatur. Quantumvis enim et hæc sibi certa ac explorata protestatur Calvinus, ab Ecclesia tamen, tanquam blasphemiae in Deum reus, est condemnatus.

ARTICULUS II.

AN REATUS CULPÆ ET REATUS PŒNÆ DISTINGUANTUR?

26. *Nota.* Effectus peccati, prout in ordine ad Deum et peccatorem spectantur, duplicem classem conflant. *Primi* generis est jus duplex, quod ex peccato posito in Deo nascitur: alterum est jus ad inimicitiam et odium contra peccatorem æque ac peccatum, si sit mortale, aut saltem ad displicentiam, si sit veniale: alterum est jus ad infligendam peccatori pœnam, ac vindictam de eo sumendam.

Secundi generis varii assignantur, nempe *aversio et obliquitas* voluntatis remanens per modum habitus post actualem aversionem et deordinationem: *macula*, quæ communiter sumitur pro peccato habituali, a quibusdam autem per privationem nitoris, quo anima antea dicebatur immaculata, explicatur: *privatio gratiæ seu justitiæ infusæ*, si præcessit peccatum mortale ab homine in statu elevationis perpetratum: *dispositio* vel *habitus* a peccato commissionis relictus: *corruptio naturæ*, quæ ex peccato personali orta potissimum sita est in eo, quod per subtractionem auxilii et protectionis divinæ ac habitus vitiosos inclinatio ad bonum minuatur, ad malum augeatur. His vero omissis, de quibus plura dicendi alibi forsitan locus erit, superest duplex obligatio sive debitum, juri illi duplici divino correspondens, ex peccato natum, nempe *reatus culpæ*, quæ est condignitas ac meritum ad sustinendam inimicitiam ac odium vel displicentiam: et *reatus pœnæ*, quæ est condignitas ac meritum ad sustinendam pœnam seu vindictam et supplicium.

De utroque hoc reatu autem controversia est inter Theologos: nonnulli eum volunt tantum *formaliter* esse inter se distinctum et per comparisonem ad diversos terminos, realiter vero identificatum, adeoque aboleri secundum ex integro, si primus penitus extinguatur: aut si reatus aliquis pœnæ adhuc remaneat, etiam superesse adhuc reatum aliquem culpæ. Contraria sententia est communior Theologorum, qui volunt reatum culpæ et reatum pœnæ distingui *realiter*, adeo ut separari a se invicem queant, pereunte uno, altero manente.

27. *Dico.* Reatus pœnæ et reatus culpæ inter se realiter distinguuntur.

Prob. Juxta Trid. Sess. 5. Can. 5. *per baptismum remittitur reatus peccati originalis, et tollitur totum id, quod veram et propriam peccati rationem habet.* Ergo tollitur totus reatus culpæ; cum includat etiam actum peccati moraliter perseverantis, utpote qui æque est objectum odii divini, ac ipse peccator. Atqui tamen per baptismum non remittitur *omnis reatus pœnæ*; quia mors corporis, rebellio concupiscentiæ etc., quibus homo etiam baptizatus subjacet, ex S. Scripturæ et Patrum doctrina sunt pœna peccati originalis; ergo.

Item ibid. Sess. 6. c. 14. et Can. 30. dicit, *per justificationis gratiam remitti culpam et reatum æternæ pœnæ, remanere tamen reatum pœnæ tem-*

poralis exsolvendæ in hoc seculo; ergo distinguit realiter inter reatum utrumque. Denique Sess. 14. c. 8. et Can. 12. *falsum omnino esse et a Verbo Dei alienum declarat, culpam a Domino nunquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur*: et damnat eos, qui dixerint, *totam pœnam simul cum culpa remitti semper a Deo.* Ergo reatus culpæ separari potest a reatu pœnæ.

Conf. Jus ad *odium* oritur ex jure personali offensi, et odium per se sumitur ex displicentia personæ: jus vero ad *pœnam* oritur ex potestate judiciali et vindicativa, et pœna sumitur ex amore justitiæ, cautelæ et exempli aliis dandi. *Item* unum jus potest tantum esse in uno subjecto sine altero, uti patet inter homines, ubi offensus sæpe non habet jus ad infligendam pœnam; et licet hanc petere a judice possit, Princeps tamen ex suprema potestate eam potest remittere. Ergo quamvis hæc jura ambo in Deo sint, sunt tamen *distincta*, et Deus æque ac homo utraque possidens, potest cedere unum, altero manente. Ergo etiam debita his juribus correspondentia, reatus scilicet culpæ et reatus pœnæ sunt realiter distincti et separabiles.

28. *Obj. I.* Conc. Tridentinum explicari potest, si dicatur non remitti ubique totam culpam, ubi aliqua adhuc pœna solvenda restat, licet ubi tota culpa remittitur, etiam extingui totum reatum pœnæ concedatur.

R. *N. Ass.* Cum hac *explicatione* conciliari non potest præcipue primus Trid. locus, potestas clavium in sacramento Pœnitentiæ, et communis persuasio fidelium: nec fundamentum grave habetur ejusmodi interpretationis.

Inst. 1. S. Th. p. 3. q. 86. a. 4. postquam in 0. dixisset peccatum continere in se duo, aversionem tanquam formale, cui respondet pœna æterna: conversionem tanquam materiale peccati, cui respondet pœna temporalis; in resp. ad primum subjungit: *Et ideo ex hoc ipso dicitur culpa mortalis remitti, quod per gratiam tollitur aversio mentis a Deo simul cum reatu pœnæ æternæ. Remanet tamen illud, quod est materiale, scilicet inordinata conversio ad bonum creatum: pro qua debetur reatus pœnæ temporalis.*

R. Tam hic, quam alio in loco cit. a S. Thom. distingui inter reatum culpæ ac pœnæ, adducto exemplo Davidis, cui post significatam remissionem peccati, denuntiatur est moriturum in pœnam peccati filium; et utrobique hinc concludi: *Punitur ergo aliquis a Deo, etiam postquam ei peccatum dimittitur: et sic reatus pœnæ remanet peccato remoto.* Vel: *Ergo remissa culpa remanet reatus alicujus pœnæ.* Hinc textum explicare licebit *distinguendo.* Remanet illa conversio formaliter in se aut in ratione culpæ *N. effective* seu quoad aliquem effectum, scilicet reatum pœnæ, quatenus restat adhuc quidpiam pro ea solvendum *C.*

Inst. 2. Si dicatur, remisso etiam reatu culpæ et pœnæ, imponi posse a Deo vel Confessario obligationem ad satisfactionem vel satisfactionem, quia justitia Dei exigit, ut culpa reordinetur per pœnam, et peccator cum tali onere recipiatur ad gratiam, ut a lapsu absterreatur; hæc obligatio potest adhuc dici reatus pœnæ, quatenus remote oritur e culpa. *Conf. S. Th. 1. 2. q. 87. a. 6. ad 1.* dicit: *Cessante macula non remanet reatus secundum eandem rationem.*

R. *N. Ass.* Tertius Trid. locus satis clare videtur dicere, totum præcedens debitum ad culpam non semper remitti, quod tamen hic volunt *Scotistæ.* Præterea vel peccatum meretur pœnam æternam et temporalem

simul, aut hanc saltem conditionate, si nempe pœna æterna remittatur: vel non. Si affirmas; quæcumque a Deo vel Confessario imponatur pœna, ea jam ante erat debita, atque hinc antiquum debitum ac reatus præcedens non remittitur totus. Si negas; nulla hujus vitæ afflictio pœna peccati originalis aut personalis dici amplius potest: pœnitentia quælibet erit spontanea duntaxat humiliatio erga offensum Numen: nec ad eam subeundam pœnitens forte tenebitur; de quibus sequelis consulendus Tract. de Pœnitentia.

Ad Conf. D. Cessante macula non remanet reatus secundum eandem rationem, quatenus non jam est pœna simpliciter, sed satisfactoria C. quatenus nequidem satisfactoria pœna est N. Verba S. THOMÆ ibid. ad 2. hæc sunt: *Dicendum, quod virtuoso non debetur pœna simpliciter: potest tamen deberi pœna ut satisfactoria.* Idem autem hic in 6. pœnam simpliciter vocat eam, quæ alteri tanquam inimico infligitur ex odio, vel acceptatur ab invito; quorum neutrum pœnæ satisfactoriæ congruit.

29. *Obj. II.* Odium idem est ac vindicta seu voluntas infligendi pœnam. Item homo eatenus a Deo habetur odio, quatenus illi ab isto infliguntur mala. Ergo debitum sustinendi odium et debitum luendi pœnam, id est, reatus culpæ et pœnæ, sunt etiam idem.

R. *N. utr. part.* Quamvis odium et ira frequenter usurpentur pro eodem, judicæ tamen D. THOMÆ 1. 2. q. 46. a. 6. reipsa inter se multum discrepant. 1º. Enim odium præcise aversionem aut displicentiam indigitat: ira aut vindicta affectum inferendi malum. 2º. Si etiam displicenti gaudeat vel velit inesse malum, abstrahit tamen, unde illud adveniat, et num juste inferatur: ira vult causare malum, et appetit pœnam, hoc est, malum jure debitum. Præterea constat, Deum suos etiam amicos ad probandam eorum fidelitatem malis affligere: unde consequitur, afflictionem omnem odii effectum male existimari.

Inst. S. Aug. alium in peccato non agnoscit, quam pœnæ reatum. Nam L. de Nupt. et Concup. c. 26. ait: *Manent ergo peccata, nisi remittantur: sed quomodo manent, si præterita sunt? nisi quia præterierunt actu, manent reatu.* Et L. 6. cont. Julian. c. 16. n. 49. de baptizato: *Omni peccato, inquit, caret, non omni malo; quod planius ita dicitur: Omni reatu omnium malorum caret, non omnibus malis. Numquid enim caret corruptione corporis? An non est malum quod aggravat animam?*

R. Equidem reatus antonomastice debitum pœnæ significat, et quatenus quid penitus distinctum a culpa sonat, illi uni convenit. Adeo tamen id S. Aug. hic non asseruit, ut potius contrarium insinuet: unde *N. Ass. et prob.* Hæc siquidem L. 1. de Nupt. c. eod. præmiserat: *Si quisquam, v. g. fecerit adulterium, etiamsi nunquam deinceps faciat, reus est adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur.* Patet autem adulterii reatum esse reatum culpæ. Similiter loco cont. Julian. cit. dicit baptizatum carere reatu omnium malorum, negat carere omnibus malis, nempe ex culpa originali debitis, et sic reatu pœnæ; ergo et hic pro more suo contra Pelagianos frequenter usurpato reatus nomine culpam, et nomine mali pœnam intelligit, et utrumque reatum realiter dividit.

30. *Observe.* Dicta maxime reatum pœnæ temporalis afficiunt. De reatu pœnæ æternæ inter Theologos convenit, eum in præseni providentia remitti

semper, ubi a Deo culpæ reatus tollitur. Deus enim culpam non dimittit, nisi per justificantem gratiam constituat hominem sibi amicum, eique jus ad beatitudinem tribuat, cum quo repugnat culpæ æternæ reatus. Disputatur vero, num remissa homini a Deo culpa, pœna æterna infligi de absoluta, ut aiunt, potentia queat? a qua disputatione tamen hic abstinere juvat.

QUÆRES: *Quid et quotuplex sit pœna?*

31. R. I. Pœna est malum voluntati vel saltem naturæ contrarium, ad puniendam culpam illatum. Depromitur ex D. THOMÆ 1. 2. q. 46. a. 6. responsione ad 2. *Est autem de ratione pœnæ, quod sit contraria voluntati, et quod afflictiva, et quod pro aliqua culpa inferatur.* Dicitur

1º. *Malum*, nempe respectu ejus qui patitur; cum respectu ejus qui punit, sit bonum, puniente actum justitiæ vindicativæ exercente. Mali autem nomine venit hic quodcumque incommodum, sive per inflictionem mali, ut cruciatus, ignominia etc., sive per ablationem boni alicujus statui convenienti accidat, ut spoliatio honoris, opum, etc.

2º. *Contrarium voluntati*, hoc est inclinationi voluntatis elicite, vel naturalis, unde additum est: *vel naturæ.* Hinc pœna etiam dicitur afflictio, quam quis ad satisfaciendum acceptat; quia inclinationi naturali repugnat: Item peccatum quantumvis homini voluntarium, quod Deus in vindictam præcedentis permittit; quia vitiat naturam: Denique amissio gratiæ, licet eam ex ignorantia vel malitia peccator non curet; quia peccatorem reddit infelicem.

3º. *Ad puniendam culpam illatum*; sicut enim culpa infert et meretur pœnam, sic pœna supponit culpam, et propter hanc seu in vindictam pro aliqua culpa infertur.

32. R. II. Pœna 1º. alia est simpliciter pœna, alia satisfactoria, alia medicinalis. *Pœna simpliciter* dicitur, quæ modo allatas condiciones omnes habet, et præterea est effectus culpæ in eo, qui hunc patitur, ac intelligitur inferri ab extrinseco per modum sententiæ vindicativæ. Hinc dolor animi de culpa commissa: merus cruciatus aut pœnalitas, qualis est sectio agri facta a medico: tormenta a Christo pro nobis tolerata; pœna simpliciter non sunt: neque homo etiam hanc sibi infert, nisi quantum est spontaneus executor vindicis jubentis. *Satisfactoria*, quæ voluntarie suscipitur, et suscipi etiam potest ab eo, qui culpam, ob quam pœna debetur, non commisit. Exemplum extat in Christo, et etiam justis, qui pro aliis satisfacere possunt. *Medicinalis*, quæ non tantum ad vindicandam culpam, sed ad aliud etiam bonum patienti vel aliis procurandum ordinatur. Quin sine culpa etiam infligi eam posse probare videtur testimonium Christi de cæcitateis pœna Joan. 9.

2º. Alia est *vita præsentis*, cujus varietatem tristi experientia quotidie discimus: alia *futura vitæ*, quæ in purgatorio vel inferno luitur. Postrema subdividitur in pœnam damni ac sensus. *Pœna damni* est privatio visionis Dei beatificæ: *Pœna sensus* vocatur cruciatus ignis et tormentorum sive corpus sive animam affligentium, denominatione a potiori desumpta; quia, quæ hominem cruciant, potissimum sensibus percipiuntur.